បុព្វហេតុនៃការទំលាក់សីហនុ

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦០រៀងមក សម្តេចសីហនុបានធ្លាក់ចូលទៅក្នុងអន្ទាក់របស់មេដឹកនាំយួននិងចិនប្រជាមានិត ព្រោះតែសម្តេចសីហនុមិនស្គាល់ខ្លួនលោក និងមិនស្គាល់នរណាជាសត្រូវ នរណាជាមិត្តឲ្យបានច្បាស់លាស់ ។ តាមការពន្យុះរបស់មេដឹកនាំចិនជូ-អេងឡាយ សម្តេចសីហនុបានបញ្ឈប់លែងឲ្យសហរដ្ឋអាមេរិកបន្តការកសាងផ្លូវថ្នល់ក្នុងស្រុកខ្មែរតទៅទៀត ព្រោះមេដឹកនាំចិនបានបំភ័យសម្តេចសីហនុថា ៖ « អាមេរិកាំងសង់ផ្លូវធំៗ គឺមានបំណងងាយស្រួលចុះយន្តហោះចំបាំងដណ្តើមអំណាចពីសីហនុ » ។ នេះគឺជាយុទ្ធវិធីរបស់ចិន (និងយួនហូ-ជីមិញ) ដែលចង់ឲ្យទីជនបទស្រុកខ្មែរនៅដាច់ស្រយាលពីសង្គមដឹកនាំ ពីការទាក់ទងជាមួយទីក្រុង ឲ្យជីវភាពប្រជាជននៅជនបទផ្ទុយគ្នាស្រឡះ ពីជីវភាពរាស្ត្រក្នុងទីក្រុង ក្នុងគោលដៅកុំឲ្យទីជនបទខ្មែររីកចំរើនបាន ដើម្បីទុកឱកាសឲ្យយួននិងខ្មែរក្រហមងាយស្រួលក្នុងការធ្វើឃោសនា ទាក់ទាញរាស្ត្រខ្មែរឲ្យស្រឡាញ់ទ្រឹស្តីក្រហម ដូចដែលម៉ៅ-សេទុងបានធ្វើបានជោគជ័យក្នុងចំណោមប្រជារាស្ត្រចិនក្រីក្រនៅទីជនបទស្រែចំការឯស្រុកចិនពីមុនមកនោះ ។

ដើម្បីផ្គាប់ចិត្តមេដឹកនាំចិននិងព្រមានសហរដ្ឋអាមេរិកផង សម្តេចសីហនុបានបញ្ជាលោកឃឹម-ទិតនាំទាហានហ្លួងស្លៀកពាក់ស៊ីវិល ចេញទៅប្រមូលសិស្សានុ-សិស្សពីគ្រប់វិទ្យាល័យរដ្ឋនិងឯកជនក្នុងក្រុង (ជាពិសេសសិស្សពីវិទ្យាល័យចំរើនវិជ្ជា-កម្ពុជបុត្រ) ទៅវាយស្ថានទូតអាមេរិកាំង, ស្ថានទូតអង់គ្លេស (ជិតវិមានឯករា-ជ្យ កាលនោះស្មេរដែលជាសិស្សថ្នាក់ទី៥វិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ បានតាមទៅ ហើយឈរមើលលើចិញ្ចើមវិថីព្រះនរោត្តមខាងលិច ឃើញសិស្សមួយក្រុមកំពុងរើកកាយហ្វីលកុនទម្លាក់តាមបង្អួចពីជាន់លើមកក្រោម), វាយបំផ្លាញទីចាត់ការទស្សនាវដ្តីលោកសេរី (ជាប់ខាងត្បូងវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ) ក្នុងឆ្នាំ១៩៦៣ ផ្តាច់«ជំនួយមានចំណង» របស់សហរដ្ឋអាមេរិក ហើយបង្កើន«ជំនួយឥតចំណង»របស់ចិនប៉េកាំង រុស្ស៊ីនិងប្រទេសកុម្មុយនិស្តដទៃទៀតវិញ ហើយដល់ឆ្នាំ១៩៦៥ សីហនុក៏ផ្តាច់ចំណងទូតជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកជាស្ថាពរតែម្តង ។

ការផ្តាច់ជំនួយសហរដ្ឋបានធ្វើឲ្យសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរស្ទុះ មានវិបត្តិយ៉ាងធ្ងន់ ។ ថវិកាជាតិត្រូវចុះអោនថយ ព្រោះចំណាយច្រើនជាចំណូល ដោយប្រព័ន្ធដឹកនាំខ្មែរគ្មានប្រសិទ្ធិភាព ។ សម្បត្តិធម្មជាតិមានត្បូងកណ្តៀងត្បូងទទឹម (Sapphires, rubies) រាប់កោដិដុល្លារ រត់ពន្ធចេញតាមខេត្តចន្ទបូរី (ទៅហុងកុង រួចទៅស្វីស ក្រុមហ៊ុនឆ្នៃត្បូងស្វីសស្គាល់ថា ប៉ៃលិនស្ថិតនៅក្នុងស្រុកថៃ ហើយត្បូងកណ្តៀងប៉ៃលិនជាត្បូងជាប់លេខមួយ) (១៣) ។ រដ្ឋមិនចេះរកប្រយោជន៍ ហើយទុកភោគផលសមុទ្រ

(១៣) *ដីខ្ពង់ជាងហាសិបគីឡូម៉ែត្រក្រឡាមានរ៉ែត្បូងកណ្តៀងខៀវ កណ្តៀងស កណ្តៀងលឿង (ប៊ុតណាំថង) ត្បូងទទឹម ពេជ្រថៃ ត្បូងតង...។ ឆ្នាំ១៩៧៣ ស្មេរបានទៅរកស៊ីទិញលក់ត្បូងនៅប៉ៃលិន (កុងសៃ) ត្បូងខៀវមិនទាន់ឆ្នៃតូចៗ (ពីរឬបីគ្រាប់ទម្ងន់មួយការ៉ាត) កាលនោះមានគេជីកបានត្បូងខៀវមួយទម្ងន់ជាងបីរយការ៉ាត ទំហំប៉ុនពងមាន់ថៃ អ្នកជីកបានៗតែពីរលានរៀលទេ ត្បូង*

នោះត្រូវចៅហ្វាយខេត្តកិបឡិបយកបាត់ទៅ ។ រឿងនេះល្បីដល់ភ្នំពេញ លោកអ៊ិន-តាំបានមកមើលតែត្រូវពួកឈ្មួញនិងចៅហ្វាយខេត្តនាំពង្វាង បន្លប់ថាគ្មានត្បូងច្រើនទេ មានតែបន្តិចបន្តួចសំរាប់ឲ្យរាស្ត្រគ្មានរកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតប៉ុណ្ណោះ ។ ថៅកែទិញត្បូងច្រើនមកពីហុងកុង ដូចជាប៉ាំងស៊ុង (មានជាងគេទិញត្បូងគ្រាប់ធំៗ) , ស៊ីគង់ (ទិញត្បូងគ្រាប់ល្អិត) និងមានថៅកែកូឡា ដែលមានដើមកំណើតនៅប៉ៃលិន តាំងតែពីជីដូនជីតាគេមក ដូចជាថៅកែគួន-ជីង មានត្បូងមួយទំហំប៉ុនមុខនាឡិកាដៃ គាត់និយាយថា បានទិញកាលពីឆ្នាំ១៩៤៨ តម្លៃបួនពាន់រៀល ។ រឿងត្បូងប៉ៃលិននេះ ស្រុកខ្មែរគ្មានបានកំរៃបង់ពន្ធចូលរដ្ឋសោះ ។

ឲ្យយួននិងឈ្មួញសៀមចូលមកកៀរយក ដោយត្រូវគ្នាជាមួយចៅហ្វាយខេត្តខ្មែរ (១៩) ព្រៃឈើត្រូវពួកឈ្មួញសៀមចូលមកកាប់ដោយចៅហ្វាយខេត្ត មានសេក-សំអៀតជាដើមហ៊ុនគ្នាជាមួយសុង-សាក់ ជាមួយពួកឈ្មួញសៀម ។ ការដឹកនាំចេ-ញជ័រកៅស៊ូនិងស្រូវមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។ ថែមពីលើវិបត្តិនេះទៀត តម្លៃជ័រកៅស៊ូត្រូវចុះថោកក្នុងផ្សារអន្តរជាតិទៀត ។ សម្តេចសីហនុ, ដោយជឿស្តាប់តាមគំនិតពួកឆ្វេងនិយមនិងមេដឹកនាំចិន ក៏សំរេចធ្វើជាតូបនិយកម្មសហគ្រាសនានា, ក្រុមហ៊ុនដឹកនាំទំនិញចេញចូល (Import-Export) រោងចក្រឯកជន...។ តែអ្នកកាន់ការពុករលួយគ្មានមនសិការជាតិគ្មានការអប់រំហ្វឹកហ្វឺនខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ហើយជំនួយពីប្រទេសកុម្មុយនិស្តក៏មិនគ្រប់គ្រាន់ និងគ្មានគុណភាពថែមទៀត ។ លើសពីនេះទៅទៀតនោះ អង្ករត្រូវចេញតាមផ្សារងងឹត ដោយចិនគួច-អានហ៊ុនគ្នាជាមួយអ្នកម្នាងម៉ូនិច, អ៊ុំ-ម៉ាណូរិន, នាយទាហានខ្លះ, ប្រជាជនខ្លះ នាំយកទៅលក់ឲ្យពួកវៀតកុង យកជាប្រាក់រៀលក្លែងក្លាយសុទ្ធសាធ មិនបានរូបិយប័ណ្ណអន្តរជាតិសោះ ។

កំហុសនយោបាយដ៏ធ្ងន់មួយ គឺការអនុញ្ញាតរបស់សម្តេចសីហនុឲ្យយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង តាំងមូលដ្ឋាននិងទីអគ្គសេនាធិការសឹកលើដីខ្មែរ បានផ្ត-ល់ផលអាក្រក់ច្រើនជាងល្អ ។

ពួកយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងបានបញ្ចេះឲ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរលើបះ-បោរទាមទារដីពីខ្មែរ ក្នុងខែឧសភាឆ្នាំ១៩៦៨ និងបង្កើតគាំទ្រផ្គត់ផ្គង់អប់រំពួកខ្មែរក្រហមដែលមានទីតាំងនៅទីជិតៗមូលដ្ឋានគេ ។

ការជួយយួនកុម្មុយនិស្តដែលសម្តេចសីហនុយល់ថា ជាមធ្យោបាយអាចបញ្ចៀសសង្គ្រាមនៅក្នុងស្រុកខ្មែរនោះ ត្រឡប់ជាហុចផលផ្ទុយទៅវិញ គឺទ្រង់បាននាំស-ង្គ្រាមឲ្យរាលដាលចូលមកក្នុងស្រុកខ្មែរទៅវិញសោះ ។

សហរដ្ឋអាមេរិកបានសំរេចតាមកំទេចមូលដ្ឋានអគ្គបញ្ជាការយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងក្នុងដែនដីខ្មែរ ព្រោះគេមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការដែលរាជាណាចក្រខ្មែរ បានជួយជំរកទាហានយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង ជួយជញ្ជូនផ្តល់អង្ករនិងសម្ភារ:សឹក ដែលយន្តហោះអាមេរិកាំងថតបានជាច្រើន និងបានស្ទូច

(១៩) មិត្តភក្តិជំនាន់ជាមួយខ្ញុំបានចេញទៅបង្រៀននៅកោះកុងបានឲ្យការណ៍ថា កូនប៉ូលីស អ្នករាជការកំប៉ិកកំប៉ុកឆ្លៀតសុំច្បាប់មានកូនទូកនេសាទ ទូកនោះសំរាប់ជួលឲ្យពួកសៀមចូលមកចាប់ត្រី បង្គារ ក្នុងដែនទឹកខ្មែរ ដល់ខែចាំតែទទួលកំរៃចំនួនពីរម៉ឺនរៀល ចំពោះកូនទូកដាក់ម៉ាស៊ីនតូចមួយ (ឆ្នាំ១៩៦៧) ។

យកទាំងឡានដឹកអង្ករ ថ្នាំពេទ្យ សាស្ត្រាវុធទៅឲ្យវៀតកុងនោះផង ។

សហរដ្ឋអាមេរិកប្រើយន្តហោះបេ-៥២ ឲ្យទៅទម្លាក់គ្រាប់បែកតាមព្រំដែនខ្មែរ-វៀតណាមខាងត្បូង ហៅថា «ប្រតិបត្តិការសីកអាហារពេលព្រឹក Operation Breakfast » ហើយបន្ថែមដោយ « ប្រតិបត្តិការអាហារថ្ងៃត្រង់, ប្រតិបត្តិការអាហារពេលល្ងាច »...។ល។ ជាបន្តបន្ទាប់ហូរហែ ។

យល់គ្រោះអាសន្នមកដល់ សម្តេចសីហនុក៏យល់ព្រមសុខចិត្តភ្ជាប់ចំណងទូតជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកវិញក្នុងខែមិថុនាឆ្នាំ១៩៦៩ ។

សម្តេចសីហនុកាលនោះដោយទោរទន់ទៅតាមអ្នកម្នាងម៉ូនិច ដែលចង់ឲ្យសីហនុធ្វើពិធីរាជាភិសេក (ដើម្បីខ្លួនបានឡើងជាអគ្គមហេសីពេញយស) និងហាក់ដូចជាចង់ដកខ្លួនពីនយោបាយមកសោយរាជ្យជាស្តេចវិញ ដោយគ្រប់ពិធីច្រតព្រះនង្គ័ល សម្តេចសីហនុចេញមុខទទួលធ្វើ និងយកអ្នកម្នាងចេញមុខ ឲ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរបានស្គាល់គ្រប់គ្នាផងក្នុងពិធីនោះ នៅគ្រប់ខេត្តក្នុងស្រុកខ្មែរ ។

ដោយអស់ផ្លូវនឹងដេញទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងចេញពីដែនដីខ្មែរនោះ សម្តេចសីហនុក៏រកលេសចេញទៅព្យាបាលជម្ងឺនៅឯប្រទេសបារាំង នៅថ្ងៃទី៦ មករា ១៩៧០ ។ បើតាមការពិតវិញនោះ គឺសម្តេចសីហនុចេញទៅរកការអង្វរករសុំឲ្យមេដឹកនាំចិន រុស្ស៊ីធ្វើសម្ពាធបង្ខំឲ្យកងទ័ពយួនកុម្មុយនិស្តដកថយចេញផុតពីដែនដីខ្មែរ ។ ប្រាកដណាស់ គឺនៅដើមឆ្នាំ១៩៧០នេះឯង ដែលសម្តេចឈ្វេងយល់ថា « សង្គ្រាមបានរាលដាលចូលមកក្នុងប្រទេសខ្មែរហើយៗទ្រង់បានបញ្ចេញកំហឹងជាសាធារណៈប្រឆាំងនឹងពួកកុម្មុយនិស្ត (2) » ។

ឆ្លៀតពេលនោះទ្រង់សិរិមតៈដែលមានទំនាស់រាជវង្សជាមួយសីហនុ (១៥) ប្រណែន ក៏រួមដៃជំរុញលោកលន់-នល់ជាមិត្ត ដោយមានការគាំទ្រពីក្រុមសឺង-ង៉ុកថាញ់ផង ឲ្យទម្លាក់សីហនុ ដោយបង្កើតឲ្យមានបាតុកម្មទាមទារឲ្យយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងដកថយចេញពីដែនដីខ្មែរ និងការវាយស្ថានទូតវៀតកុងនិងស្ថានទូតវៀតណាមខាងជើង (១៦) នៅក្រុងភ្នំពេញ ។

(១៥) តាមច្បាប់រាជត្រកូលខ្មែរ ក្រោយហ្លួងស៊ីសុវត្ថិ-មុនីវង្សសុគតដោយស្មះ ព្រោះសៀមយកខេត្តបាត់ដំបង សៀមរាបនោះ ត្រូវស៊ីសុវត្ថិ-មុនីរ៉េតឡើងសោយរាជ្យ តែបារាំងយល់ឃើញថាទ្រង់មុនីរ៉េតជាមនុស្សចាស់ ពិបាកពត់ឲ្យបំរើផលប្រយោជន៍បារាំងនោះ បារាំងក៏សំរេចយកសិស្សនៅព្រៃនគរ, នរោត្តម-សីហនុ, ព្រះជន្ម១៧ឆ្នាំមកសោយរាជ្យវិញ ព្រោះជាក្មេងងាយស្រួលពង្វក់បញ្ចេរដឹក ។ នេះហើយជាទំនាស់រាជវង្សខ្មែរ រវាងខ្សែនរោត្តមដែលមានសីហនុជាតំណាង និងវង្សស៊ីសុវត្ថិ (ស៊ីសុវត្ថិសិរិមតៈជាតំណាង) ក្នុងវិបត្តិនយោបាយខ្មែរ ជាបុព្វហេតុមួយដែរ ក្នុងការទម្លាក់សម្តេចសីហនុនេះ ។ ការដែលបារាំងយកសម្តេចសីហនុមកសោយរាជ្យនោះ គឺចង់យករាស្ត្រខ្មែរទាំងមូលទុកជាកញ្ជះបារាំង ការនេះដូចគ្នានឹងវៀតណាម ដែលយកហ៊ុន-សែនលើកឡើងឲ្យធ្វើជានាយករដ្ឋមន្ត្រីខ្មែរសព្វថ្ងៃដែរ ។

(១៦) ការដែលសិស្សចូលទៅវាយស្ថានទូតនោះ គេយកបានឯកសារសម្ងាត់យួន ដែលសិក្សាពីចំណុចខ្សោយរបស់នាម៉ឺនខ្មែរ មេដឹកនាំខ្មែរថា « មេដឹកនាំខ្មែរ នាយទាហានខ្មែរ មន្ត្រីខ្មែរ ចូលចិត្តលុយលេខមួយ ស្រីលេខពីរ បក្សពួកនិងអំណាចលេខបី » ។ ឯកសារនោះត្រូវក្រសួងសម្ងាត់ខ្មែរគេបំបិទចោលបាត់ទៅ មិនយកមកសិក្សា ឬផ្សព្វផ្សាយឲ្យរាស្ត្រខ្មែរ ឬមេដឹកនាំខ្មែរដឹងឡើយ ។

រដ្ឋប្រហារទំលាក់សម្តេចសីហនុ

ដប់ថ្ងៃចុងក្រោយក្នុងឋានៈជាប្រមុខរដ្ឋខ្មែរ សម្តេចសីហនុមិនទាន់សំរេចចិត្តយ៉ាងណានៅឡើយទេ ។ បុព្វហេតុជំរុញលោកលន់-នល់និងទ្រង់សិរិមតៈយកមកប្រើនោះ ក៏នៅតែមិនច្បាស់ជាអ្វីដែរ ។ នៅថ្ងៃទី៨មិនា១៩៧០ មានបាតុកម្មប្រឆាំងកងទ័ពយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង ដែលតាំងនៅលើដីខ្មែរ ជាពិសេសនៅតំបន់ចំពុះសេកតែម្តង ដែលយន្តហោះបេ-៥២បានធ្វើការទម្លាក់គ្រាប់បែកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ (3) ។

សម្តេចសីហនុដែលយាងចេញទៅទីក្រុងប៉ារីស៍ ថាដើម្បីទៅព្យាបាលរោគនោះ គឺមកពីទ្រង់មានកំហុសទទាក់ទទាមក្នុងការឲ្យកងទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងតាំងមូលដ្ឋានលើដែនដីខ្មែរ ហេតុនេះទ្រង់ត្រូវតែដកឃ្លាសិន ទុកឱកាសឲ្យលោកលន់-នល់ចាត់ការបណ្តេញកងទ័ពយួនកុម្មុយនិស្តចេញសិន រួចស្តេចសីហនុនឹងយាងវិលត្រឡប់មកស្រុកខ្មែរវិញ ហើយបានរួចខ្លួនពីការចោទប្រកាន់ផ្សេងៗ បានព្រះនាមថ្មីមួយទៀតថា «បិតាដេញយៀកកុង» ពីដែនដីខ្មែរ តែសីហនុមិននឹកដល់ទេថា ទ្រង់សិរិមតៈបានរួមគ្នាជាមួយលន់-នល់ គ្រោងរៀបចំទម្លាក់ទ្រង់ពីប្រមុខរដ្ឋខ្មែរសោះ ។

តាមការពិតទៅវិញនោះ លោកលន់-នល់និងទ្រង់សិរិមតៈ បានធ្វើការទាក់ទងជាមួយសឺង-ង៉ុកថាញ់រៀងរហូតមក ។ ជាឧទាហរណ៍ក្នុងចុងឆ្នាំ១៩៥៨ ពេលដែលសម្តេចសីហនុបញ្ជាឲ្យកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ទៅព័ទ្ធចាប់ដាប-ឈួននៅសៀមរាប និងនៅថ្ងៃទី២០មករា១៩៥៩ ចាប់បក្សពួកលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ទាំងអស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញនោះ លោកលន់-នល់បានឲ្យលោកលាវ-ផានស៊ី (ចាងហ្វាងវិទ្យាល័យឯកជនខេមរា) គេចដោះខ្លួនមួយរយៈសិន ហើយទៅធ្វើការទាក់ទងគ្នាជាមួយលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់នៅឯវៀតណាមខាងត្បូង ។ តែលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់បានឲ្យលោកលាវ-ផានស៊ីវិលចូលមកស្រុកខ្មែរវិញធ្វើជារនុកក្នុង ព្រោះជិតដិតនឹងលោកលន់-នល់ ។ ឯគំរោងការទម្លាក់សម្តេចសីហនុ ក៏រៀបចំដោយលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ដែរ តែទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ-សិរិមតៈ ដែលចង់ធ្វើស្តេចដោយច្រណែននឹងសីហនុនោះ ក៏រៀបចំទម្លាប់សីហនុដែរ គឺបានសំរេចឲ្យធ្វើគតសម្តេចតែម្តង តែលន់-នល់មិនយល់ព្រមតាម ទុកឲ្យសម្តេចយាងចេញទៅក្រៅប្រទេសខ្មែរសិន ទើបទម្លាក់ទ្រង់ជាក្រោយ ដូចជាលោកលន់-នល់រុញសម្តេចសីហនុ ឲ្យចូលរួមជាមួយខ្មាំងសត្រូវរបស់ប្រទេសខ្មែរ (យួនខាងជើងនិងខ្មែរក្រហម) តែម្តង ។

ថ្ងៃទី៨ ដល់៩ ខែមករាឆ្នាំ១៩៦៨ ក្នុងគំរោងការរៀបចំនេះ (១៧) លោកសឺង-

(១៧) ខ្មែរសេរី២០៥នាក់សុំចុះចូលតាមខេត្តបាត់ដំបង មានទាំងក្បួនច្បាប់តស៊ូ ក្បួនឃោសនាមកជាមួយផង ចែកចាយដល់ទាហានខ្មែរឲ្យភ្ញាក់រលឹក ។ ក្នុងអត្ថបទឃោសនាមានថែងពីគ្រោះថ្នាក់នៃនយោបាយខុសរបស់សីហនុ ។ ក្រោយពីបានអានអត្ថបទទាំងពីរនោះខ្លះៗមក ពេលយាងចាប់ដៃនាយទាហានខ្មែរសេរីចុះចូលនោះ សីហនុហាក់ដូចជាយល់ពីកំហុសនយោបាយទ្រង់ដែរ ទើប

សម្តេចទ្រង់ព្រះសន្ទៃរុង (យំ) ជាខ្លាំង នៅនឹងមុខនាយទាហានខ្មែរសេរីចុះចូល និងនាយទាហានខេមរភូមិន្ទ ។ ទ្រង់មានបន្ទូលថា ៖ « ហេតុអ្វីបានជាខ្មែរបែកបាក់គ្នា ខ្លះជាខ្មែរក្រោម ខ្លះជាខ្មែរកណ្តាល នេះមកតែពីមនោគមបរទេស » ។ ទាហានខ្មែរសេរីចុះចូលនោះគឺមាន៨៨នាក់ ដឹកនាំដោយលោកតោ-ខាញ់ មកពីបុសអំពៅ, ១០៧នាក់ដឹកនាំដោយលោកថាច់-ស្មួន មកពីប៉ុស្តិ៍ថ្កូវ, ១២០នាក់ជាក្រុមចល័តជញ្ជូនស្បៀង អាវុធ និងប្រាក់ខែ នៅប៉ុស្តិ៍កាប់ជើង ។

ង៉ុកថាញ់បានឲ្យទ័ពខ្មែរសេរីនៅស្រុកសៀមធ្វើជាមកសុំចុះចូល ហើយកាលនោះសម្តេចសីហនុបានធ្វើពិធីទទួលពួកគេ ដែលមានលោកថាច់-ស្មួនជាតំណាងខ្មែរសេរី នៅក្នុងបរិវេណវាលមេរុ ។ ក្នុងកងទ័ពខ្មែរសេរីនោះ មានលោកស៊ិន-គិននៅក្នុងនោះផងដែរ ដែលបានឃើញសម្តេចសីហនុទ្រង់ព្រះកន្សែង(យំ) មកពីទ្រង់ហាក់ដូចជាយល់ឃើញពីកំហុសនយោបាយខុសរបស់ទ្រង់ខ្លះៗដែរ ក្នុងរឿងខ្មែរបែកបាក់គ្នានេះ ។

សម្តេចសីហនុបានវាយខ្សែលួសមកថា ទ្រង់នឹងចូលមកស្រុកខ្មែរវិញ ដើម្បីយកលោកលន់-នល់និងទ្រង់សិរិមតៈ ឲ្យទៅឆ្លងឆ្លើយគ្នានៅនឹងមុខប្រជារាស្ត្រ ។ សីហនុបានសំរេចថា នឹងយាងនិវត្តន៍ចូលភ្នំពេញវិញនៅថ្ងៃទី១៨ មិនា ១៩៧០ ។ ថ្ងៃនោះពួកសីហនុនិយមបានយកទង់ជាតិទៅដោតហូរហែរ តាមដងផ្លូវមិត្តភាពខ្មែរ-សូវៀត តាំងពីវាលចំណតយន្តហោះពោធិចិនតុង រហូតដល់ក្រុងភ្នំពេញ ។ ម្នាក់ៗនឹកថា លោកលន់-នល់និងទ្រង់សិរិមតៈ មុខជានឹងទទួលទារុណកម្មក្នុងការរឹងទទឹងប្រឆាំងធ្វើរដ្ឋប្រហារនេះ ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ ក្រុមសីហនុនិយមនិងក្រុមប្រឆាំងសីហនុ កំពុងគៀកគរគ្នាដើរប្រមូលរកកម្លាំងគាំទ្រ (4) ។

ពួកប្រឆាំងជាមួយសម្តេចសីហនុមានលោកលន់-នល់, ទ្រង់ស៊ីសុវត្ថិ-សិរិមតៈ និងកងទ័ពជាតិ បុគ្គលិកខុទ្ទកាល័យ ព្រមទាំងរដ្ឋសភាផង ។ ឯពួកគាំទ្រសម្តេចសីហនុមានអ៊ុំ-ម៉ាណូរិន (បងថ្លៃសម្តេច), ខែក-វ៉ាន់ឌី, នាយទាហានបីនាក់, គួ-រុន និងកងប៉ូលីស, លេខាធិការកងទ័ពជើងគោកនិងសុស្តែន-ហ្វែរណង់ដែស និងពួកអភិបាលខេត្តភាគច្រើន (5) (ជាពិសេសសេក-សំអៀត) ។

ក្នុងភាពអាសន្ននោះ លោកលន់-នល់បានចាត់ឲ្យលោកវរសេនិយឯកសេង-ស៊ុនថៃ (១៨) ចាត់ចែងការពារទប់ទល់ ក្រែងមានចលាចលបាញ់គ្នារវាងគ្នាឯង និងរៀបចំទប់ទល់ជាមួយកងទ័ពយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងផង ។

(១៨) ក្នុងចំណោមនាយទាហានជំនាន់ទី១និងទី២ មានតែលោកសេង-ស៊ុនថៃទេ ដែលមានប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ ស្មោះត្រង់ និងមានគំនិតសាធារណរដ្ឋនិយមផង ។ សូមបញ្ជាក់ដែរថា នាយទាហានខ្មែរជំនាន់ទី១ មានលោក ៖ ស្រី-សាម៉ន, អ៊ុយ-សយ, ហ៊ុល-ឃុន (ជាកូនលោកប៊ូ-ហ៊ុលជិតដិតនឹងសីហនុ), ផេង-ផាន់អ៊ី, ឋាប្បនា-ឌីន, ឆាយ-ឡាយ, ហ៊ូ-ថ្វក, សក់-ស៊ុតសាខន, ប៉ុក-សំអាន ។ នាយទាហានជំនាន់ទី២មាន ៖ លោកសេង-ស៊ុនថៃ, ពៅ-លីមវ៉ា, គ្រួច-សំរេច, សុស្តែន-ហ្វែរណង់ដែស(ជាប់ខ្សែលោហិតពីពួកក្រុមផ្សងព្រេងព័រទុយហ្គេស អេស្ប៉ាញ៉ុល) អ៊ុំ-ម៉ាណូរិន (បានត្រូវសីហនុតម្លើងសក្តិ ពីនាយចំណង់, ដោយ, មកជានាយទាហានក្នុងឆ្នាំ១៩-៥២ ដោយសីហនុសព្វព្រះទ័យនឹងនាងកញ្ញាម៉ូនិច-អ៊ីស៊ី ឪពុកជាតិអ៊ីតាលី ជាប្អូនលោកអ៊ុំ-ម៉ាណូរិន ឪពុកសក្តិបីអ៊ុំ, ឪពុកផ្សេងគ្នាម្តាយជាមួយ), និងដួង-ច័ន្ទសារ៉ាត ។

ក្រុមនាយទាហានដែលគាំទ្រសម្តេចសីហនុទាំងបីមានលោក ៖ ហ៊ុល-ឃុន, ផេង-ផាន់អ៊ី និងក្រូច-សំរេច ។ តាមសេចក្តីឲ្យការណ៍របស់លោកប៉ោ-ថន ថា ៖ លោកក្រូច-សំរេចប្រុងយកកាំភ្លើងម៉រដេបីដើមបាញ់ផ្តក់ផ្តៅងចូលផ្ទះលោកលន់-នល់ ក្នុងផែនការធ្វើឃាតលោកសេង-ស៊ុនថៃនោះ ។ អត្តចរិតរបស់លោកសេង-ស៊ុនថៃ គឺមិនងាយទុកចិត្តនរណា ហើយមិនដែលទៅផ្ទះនរណាទាំងឯកសណ្ឋានសោះឡើយ លើកលែងតែមិត្តជិតដិតលោកម្នាក់ឈ្មោះប៊ូ-កាបូ ។ លោកលន់-ណុនបានឲ្យពួកអាវុធហត្ថ (ក្រុមកូសដៃឆៅសំរាប់លន់-ណុន ប្រើកំចាត់នរណា នាម៉ឺនណាដែលហ៊ានប្រឆាំង) បួននាក់មកចូលរួមដៃចាត់ចែងឃាតកម្ម លើរូបលោកសេង-ស៊ុនថៃនេះ ។ យប់នោះគឺថ្ងៃទី២១ មិនា ១៩៧០ ក្រោយការប្រកាសទម្លាក់សីហនុបីថ្ងៃ ។ លោកប៉ោ-ថនដែលបាននៅជាប់នឹងលោកសេង-ស៊ុនថៃ បានលាចេញទៅរកស្រស់ស្រូបបាយសិន នៅម៉ោង៨យប់ ព្រោះអត់ពេញមួយថ្ងៃមកហើយ តែមុននឹងចេញបានផ្តាំផៅហ្វាយគាត់ថា «កុំឲ្យចេញទៅក្រៅឲ្យសោះ ទោះជានរណាមកហៅក៏ដោយ សុំឲ្យលោកប្រយ័ត្នខ្លួន» ។ លោកសេង-ស៊ុនថៃដោយអស់កម្លាំងពេក បានទាញប៉ៅអ៊ីបត់មកទំរេកខ្លួនសំរាកយកកម្លាំងបន្តិច ។ តើក្រុមនេះគេរៀបចំផែនការយ៉ាងណា ដើម្បីឲ្យលន់-ណុនបានរួចខ្លួន ? ។

ពួកក្រុមលោកហ៊ុល-ឃុន និងពួកកូសរបស់លន់-ណុនទាំងបួន បានទៅបាញ់សម្លាប់លោកប៊ូ-កាបូនៅឯផ្ទះលោក រួចបើករថយន្តរបស់លោកប៊ូ-កាបូ មកឃ្លាំចាំនៅជិតទីអគ្គសេនាធិការផ្ទះលោកលន់-នល់ រង់ចាំឱកាសល្អ ។ គឺពេលាដែលលោកប៉ោ-ថនបានចេញទៅរកស្រស់ស្រូបបាយនោះឯង ដែលពួកឃាតករបានបើកឡានចូលទៅភ្លាម ។ ក្រុមកូសដៃឆៅម្នាក់បានស្រែកពីក្នុងឡានមកថា « សូមតេជគុណអញ្ជើញឡើងឡាន! លោកកាបូឲ្យខ្ញុំបាទមកទទួល!» ។ ងាកទៅឃើញច្បាស់ជាឡានលោកកាបូជាមិត្តជិតដិតមែន ក៏គ្មានការសង្ស័យបន្តិចសោះ ។ លោកសេង-ស៊ុនថៃក៏ព្រមឡើងឡានដោយគ្មានបានផ្តាំទាហានណាម្នាក់ថា លោកទៅទីណាសោះ ។ នៅលើរថយន្ត ក្រុមកូសដៃឆៅរបស់លន់-ណុន ក៏គ្រៀកវាយបំបាក់កសម្លាប់លោកសេង-ស៊ុនថៃទៅ រួចហើយពួកគេក៏យកសាកសពលោកសេង-ស៊ុនថៃ ទៅដាក់នៅលើផ្ទះលោកសេង-ស៊ុនថេង (បងបង្កើតលោកស៊ុនថៃ តែបានទទួលគ្រោះថ្នាក់ឡានចំនួនបីឆ្នាំមុនមកហើយ ហើយផ្ទះនោះនៅទំនេរ លោកសេង-ស៊ុនថៃជាអ្នកទទួលរាប់រងរក្សា) នៅផ្លូវកម្ពុជាក្រោម ទល់មុខផ្ទះលោកប៊ូ-កាបូ ។ នៅលើផ្ទះគេរៀបចំដបស្រា មានកែវបួន ចានបបរពេញចំនួនបួន ។ ពួកគេបានយកកាំភ្លើងរបស់លោកប៊ូ-កាបូ មកបាញ់សពលោកសេង-ស៊ុនថៃ ពីថ្ពាល់ខាងស្តាំធ្លាយមកចំហៀងក្បាលខាងក្រោយ ផ្នែកខាងឆ្វេង ។ កាំភ្លើងនោះគេដាក់ផ្ទាប់និងសាច់សាកសព រួចទើបបានគេកេះកៃបាញ់ (អ្នកបាញ់គឺលោកហ៊ុល-ឃុន) ព្រោះតាមការសង្កេតឃើញ រន្ធគ្រាប់ចូលតូចទំហំប៉ុនគ្រាប់ ឯរន្ធចេញធំ ។ គេយកកាំភ្លើងរបស់លោកប៊ូ-កាបូ ដើម្បីឲ្យគេជឿថា ទាំងពីរនាក់ឈ្លោះគ្នាមែន តែវាមិនសមត្រង់ថា មនុស្សអង្គុយទល់មុខគ្នា គ្រាប់បាញ់ចូលតាមថ្ពាល់ខាងឆ្វេង ទើបត្រូវនឹងរឿងប្រឌិតនេះ ហើយមួយទៀតអ្នកស្រុកដែលនៅជិតខាងផ្ទះនោះបានឲ្យការណ៍ថា គេបានឮស្នូរកាំភ្លើងតែមួយគ្រាប់គត់ ។

(១៨) (ត) *ពួកគេបង្កើតលើករឿងក្លែងថា «លោកសេង-ស៊ុនថៃបានផឹកស្រាស្រវឹង ហើយឈ្លោះគ្នាជាមួយលោកប៊ូ-កាបូ រួចហូតកាំភ្លើងបាញ់គ្នាទៅវិញទៅមក ស្លាប់តាំងពីរនាក់ទៅ ។*

ម៉ោងប្រាំបួនយប់ថ្ងៃទី២១មិនាដដែលនោះ លោកប៉ោ-ថនបានវិលត្រឡប់មកវិញ ហើយសាកសួរនរណាក៏មិនដឹងថា លោកសេង-ស៊ុនថៃទៅទីណាសោះឡើយ ។ លោកប៉ោ-ថនក៏ឆោឡោជាមួយលោកច័ន្ទ-ណុន ហើយទូរស័ព្ទទាក់ទងជាមួយលោកប៊ូ-យ៉ាន រកអស់មួយម៉ោងទៀតក៏នៅតែមិនដឹងថាលោកសេង-ស៊ុនថៃទៅទីណា ។ លោកប៉ោ-ថនបានតាមរករហូតដល់នាក់ល្មើងជាមួយលោកច័ន្ទ-ណុន រហូតដល់ម៉ោង១២អាធ្រាត្រ ។ នៅម៉ោងពីរមានទាហានមកតាមទៅស្រស់ស្រូបបបរសិន រួចព្រឹកឡើងម៉ោង៦ ក៏នាំគ្នីគ្នាចេញតាមរកទៀត មកប៉ែកខាងលិចម្តុង ហើយមកជួបលោកជុំ-សាវ៉ននៅអង្គស្នួល ក៏នៅតែគ្មានដំណឹងពីលោកសេង-ស៊ុនថៃទៀត ហើយ

បានវិលត្រឡប់មកលំនៅលោកលន់-នល់វិញនៅម៉ោងបីរសៀល ។ នៅម៉ោងបួនល្ងាច លោកហ៊ុល-យុនបានហៅលោកប៉ោ-ផនទៅផ្ទះលោក រួចសំឡុតទារយកកូនសោរទូដែកដើម្បីចាក់យកឯកសារ ហើយបានប្រាប់ថា ៖ « អាសេង-ស៊ុនថៃវាស្លាប់ហើយ ដោយវាចាញ់សំបថ ឲ្យទៅយកសពវាមកចុះនៅឯផ្ទះលោកសេង-ស៊ុនថេង ឯផ្លូវកម្ពុជាក្រោមឯណោះ » ។ លោកប៉ោ-ផនបានចាកចេញទៅជាមួយលោកសរ-បួន ទៅយកសពលោកសេង-ស៊ុនថៃមកដឹកលំ ។

ដើម្បីឲ្យសម្តេចសីហនុយាងចូលមកកម្ពុជាវិញ ដោយគ្មានឧបស័គ្គនោះ ក្នុងរាត្រីថ្ងៃទី២១មិនា១៩៧០ ក្រុមលោកហ៊ុល-យុនបានរៀបចំផែនការណ៍ធ្វើឃាតលោកសេង-ស៊ុនថៃយ៉ាងស្ងាត់ ។ រឿងឃាតកម្មដ៏អាថ៌កំបាំងលើរូបលោកសេង-ស៊ុនថៃនេះ មានទាំងលន់-ណុន (លន់-នល់យល់ព្រមផងដែរ) ចូលរួមដៃ ដោយបានយកក្រុមសីហនុនិយម មកធ្វើជាខែលបឹទបាំងអំពើដ៏គំរុកនេះ ។ សម្តេចប្រុងនឹងចូលទៅក្រុងសៀមរាប តែពួកលោកលន់-នល់បានយកធុងសាំង ទៅដាក់ពាសពេញផ្លូវកុំឲ្យយន្តហោះចុះកើត មួយថ្ងៃក្រោយពីឃាតកម្មលើរូបលោកសេង-ស៊ុនថៃនោះមក, លោកលន់-នល់បានចេញបញ្ជាឲ្យឃាត់ខ្លួននាយទាហានទាំងអស់ ជាពិសេសពួកដែលមានការទាក់ទិននឹងឃាតកម្មនេះ ទើបចលនាគាំទ្រសីហនុប្រឆាំងលន់-នល់បានស្ងប់ស្ងាត់ទៅវិញ ។

ហេតុអ្វីបានជាលន់-ណុននិងលន់-នល់ សំរេចចិត្តសម្លាប់លោកសេង-ស៊ុនថៃ ដែលជួយលោកទៅវិញ ក្នុងការទម្លាក់សីហនុពីឋានៈប្រមុខរដ្ឋនោះ ?

គួររំលឹកឡើងវិញដែរថា កាលដែលលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់វិលត្រឡប់ពីជីវភាពនិរទេសឯស្រុកបារាំង ហើយចូលព្រៃភ្នំដងរែក ធ្វើការតស៊ូវាយអាណានិគមបារាំងទាមទារឯករាជ្យនោះ លោកស័ក្តិពីរដួង-ច័ន្ទសារាត បាននាំទាហាន១៥០ឡាន កាំភ្លើងរត់ទៅចូលជាមួយ ។ ឯសេង-ស៊ុនថៃក៏នាំទាហានរត់ទៅតាមលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ដែរ តែត្រូវបារាំងតាមទាន់នៅត្រង់ភ្នំត្បែងមានជ័យ (ឈប់ឲ្យកាន់ទាហានតាំងពីនោះ) ។

ហេតុដែលលន់-នល់និងលន់-ណុនចំរេចធ្វើឃាតលោកសេង-ស៊ុនថៃ ក៏ព្រោះតែខ្លាចលោកសេង-ស៊ុនថៃធ្វើរដ្ឋប្រហារយកអំណាចទៅឲ្យលោកថាញ់វិញនោះឯង ។ ហេតុដែលខ្ញុំហ៊ានអះអាងយ៉ាងនេះ ព្រោះលោកស៊ឹម-គិន (ជួបសម្ភាសន៍ជាមួយលោកសំអឿននៅកាលីហ្វ័រនិញ៉ា១៩៨៨) បានឲ្យការណ៍ថា ៖ « ដោយនៅតែមិនទុកចិត្ត លោកលន់-នល់ក៏សាកសួរលោកឡឹក-សំអឿន ដែលទើបចុះពីស្រុកថៃទៅនោះថា តើលោកថាញ់មានចំណងជណ្តើមមុខនាទីប្រមុខរដ្ឋ ឬប្រធានាធិបតីស្រុកខ្មែរនេះឬទេ ? » ។ លោកសំអឿនក៏ឆ្លើយតបវិញថា ៖ « គោលដៅរបស់លោកថាញ់ គឺឲ្យតែស្រុកខ្មែរបានក្លាយទៅជាសាធារណរដ្ឋ នោះលោកសប្បាយចិត្តណាស់ទៅហើយ ទោះជានរណាបានកាន់អំណាចក៏ដោយ វាគ្មានសារៈសំខាន់អ្វីចំពោះលោកទេ ! » ។ តែក្រុមលន់-ណុន/លន់-នល់នៅតែមិនជឿលោកទៀត រហូតពួកគេនាំគ្នាបំបែកទាហានខ្មែរក្រោម « ម៉ែកហ្វ័ក Mike's Force » ខ្ទេចខ្ទី ហើយពួកគេនៅមានការសង្ស័យលើរូបលោកឧត្តមសេនិយ អ៊ុំ-សាវុត ថែមទៀត ដែ-

លឧស្សាហ៍មកលេងសាកសួរសុខទុក្ខលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ ។ លន់-ណុនក៏សំរេចសម្លាប់លោកអ៊ុំ-សាវុតចោលម្នាក់ទៀត គឺបីថ្ងៃក្រោយដែលលោកអ៊ុំ-សាវុធមកភ្នំពេញតាមការកោះហៅរបស់លន់-នល់មកប្រាប់ថា ខ្លួនគាត់មិនមែនពិការទាំងអស់ទេ គឺគាត់អាចមានកូនដូចគេឯងដែរ ។ កាលនោះជាលើកទី៨ហើយ ដែលលោកអ៊ុំសាវុតឈាងចូលទៅលេងសួរសុខទុក្ខលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ និងទទួលឱវាទពីការស្នេហាជាតិ ពលិកម្មដើម្បីជាតិពីលោកថាញ់ ។ ក្នុងឃាតកម្មលើរូបលោកអ៊ុំ-សាវុតនេះ លន់-ណុនបានរៀបចំឆាកថា លោកអ៊ុំ-សាវុតបានទទួលគ្រោះដល់ស្លាប់ ដោយគ្រោះថ្នាក់ក្រឡាប់ឡានទេវិញ ។

នៅថ្ងៃទី១៣មិនា១៩៧០ សម្តេចសីហនុក៏សំរេចចិត្តយាងចេញពីក្រុងប៉ារីស៍ទៅមូស្គូដើម្បីសុំជំនួយគាំទ្រ ។ ពួកមេដឹកនាំសូវៀតបានឃាត់សីហនុឲ្យនៅក្រុងមូស្គូ កុំយាងទៅប៉េកាំង្វើអ្វី តែសីហនុមិនព្រម ព្រោះមេដឹកនាំសូវៀតគ្មានបានសន្យាថា នឹងយកអំណាចមកឲ្យទ្រង់វិញសោះ សីហនុក៏សំរេចចិត្តបន្តដំណើរឆ្ពោះទៅក្រុងប៉េកាំងតែម្តង ។ កាលនោះមេដឹកនាំក្រុងប៉េកាំងនៅទ្រឹងមួយសន្ទុះដែរ ដោយគេឲ្យពួកទូតចិននៅភ្នំពេញ ធ្វើការតថ្លៃជាមួយលោកលន់-នល់បន្តិចទៀតសិនក្រែងបានផល ។

ក្រោយថ្ងៃទី១៨មិនា១៩៧០ ចិនប៉េកាំងនៅមិនទាន់ផ្តាច់ចំណងទូតជាមួយប្រទេសខ្មែរនៅឡើយទេ ។ អ្នកតំណាងការទូតចិនប៉េកាំងបានធ្វើការទាក់ទងជួបតថ្លៃជាមួយលោកលន់-នល់ជាច្រើនដង ស្នើសុំឲ្យរដ្ឋាភិបាលខ្មែរនៅបន្តជួយកងទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងតទៅទៀត ដូចដែលរាជរដ្ឋាភិបាលខ្មែរសម័យសម្តេចសីហនុបានធ្លាប់ធ្វើកាលពីមុនមកនោះ ។ តំណាងទូតចិនបាននិយាយថា ៖ « ការទំលាក់សម្តេចសីហនុជារឿងផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរទេ... ក្រុងប៉េកាំងមិនរវីរវល់ជាមួយសម្តេចសីហនុទេ ហើយចិននៅតែបន្តគោរពរដ្ឋអំណាចខ្មែរតទៅទៀតបើ ៖

១- ខ្មែរព្រមអនុញ្ញាតផ្តល់សម្ភារៈសឹក សាស្ត្រាវុធ ថ្នាំពេទ្យ ពីស្រុកចិនទៅឲ្យកងទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង ដែលប្រទេសកម្ពុជាធ្លាប់ធ្វើពីមុនមក ដើម្បីឲ្យវៀតណាមអាចបន្តធ្វើសង្គ្រាមជាមួយអាមេរិកាំង វាយរំដោះយកវៀតណាមខាងត្បូងឲ្យបាន ។

២- ខ្មែរនៅតែអនុញ្ញាតឲ្យកងទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង តាំងនៅលើទឹកដីខ្មែរតទៅទៀត ។

៣- ខ្មែរនៅតែបន្តធ្វើការឃោសនាគាំទ្រមិត្តយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងដូចមុនទៀត

ក្រោយពីជួបចរចាជាមួយលន់-នល់ជាច្រើនដង រហូតដល់ថ្ងៃទី៥ឧសភា១៩-៧០ គឺមួយខែម្ភៃថ្ងៃក្រោយទម្លាក់សីហនុរួច... តំណាងទូតចិនយល់ឃើញថា គ្មានការរីកចំរើនគួរជាទីពេញចិត្តសោះនោះ គេក៏ឲ្យដំណឹងទៅប៉េកាំងៗក៏សំរេចប្រកាសផ្តាច់ចំណងទូតជាមួយប្រទេសខ្មែរ រួចហើយចិនក៏ងាកមកគាំទ្រ ទទួលស្គាល់និងសន្យាថា យកអំណាចមកថ្វាយទ្រង់វិញ តែសម្តេចសីហនុត្រូវគោរពលក្ខណ្ឌមួយ

គឺត្រូវចូលរួមដៃជាមួយពួកយួនហាណូយ និងជាមួយបនខ្មែរក្រហម ។

ចិនចង់ឲ្យខ្មែរជួយយួនកុម្មុយនិស្តទើបគេនិយាយថា គេមិនខ្វល់ជាមួយសីហនុទេ គឺចិនយកសីហនុមកធ្វើជាឧបករណ៍ជួយយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង (6)

ទ័ពយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងចាប់ផ្ដើមវាយប្រហារស្រុកខ្មែរជាដំបូងក្នុងថ្ងៃទី២មេសា១៩៧០ ។ ក្នុងស្ថានការណ៍ដ៏ដុនដាបនេះ លោកលន់-នល់ក៏សុំជំនួយទ័ពម៉ែកហ្វ័ករបស់លោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ពីវៀតណាមខាងត្បូង មកជួយជាបន្ទាន់ដែរ ។ កាលនោះឧត្តមសេនិយអាមេរិកាំង Haig បានព្រមានលោកថាញ់ថា ៖ « កុំឲ្យលោកនាំទ័ពចូលស្រុកខ្មែរជាបន្ទាន់ពេក ឲ្យនៅរង់ចាំចូលទៅជួយពីខាងក្រៅទៅវិញ ទើបមានប្រសិទ្ធិភាព » ។ នេះក៏ជាកំហុសលោកថាញ់ដែរ ដែលនៅតែយល់ថា « ខ្មែរទាំងអស់នៅតែស្រឡាញ់រូបលោកដូចកាលសម័យឆ្នាំ១៩៥២ដដែល » លោកក៏ហក់ចូលទៅក្នុងអន្ទាក់ពួកស្រវឹងអំណាចលន់-ណុន, លន់-នល់ ដែលបានរៀបចំកំទេចក្រុមលោក និងបំផ្លាញគ្រោងការទាំងអស់ ដែលលោកថាញ់ត្រូវចូលមកការពារប្រទេសខ្មែរឲ្យរួចផុតពីផែនការសហភាពឥណ្ឌូចិននៃហូ-ជីមិញ (២០) ។ កងទ័ពលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់បានដឹកចូលមកស្រុកខ្មែរទាំងថ្ងៃទាំងយប់ តាមយន្តហោះនិងតាមរថយន្ត មានអាវុធគ្រប់ដៃ ។ ឯកងទ័ពខ្មែរវិញបានសម្ភារៈសឹក កាំភ្លើងគ្រាប់ ខោអាវវៀតកុង ដែលកាក់ដកហូតមិនដឹកយកទៅឲ្យទ័ពយួនខាងជើងនោះមកធ្វើការទប់ទល់ ។ ទាហានម្ភៃបួនម៉ោងបានរើសជាបន្តបន្ទាប់ភ្លាមៗ ។ សរសេរដល់ត្រង់នេះ ស្មេរខ្ញុំសូមគោរពដល់វិញ្ញាណក្ខ័ន្ធសិស្សខ្ញុំទាំងឡាយ ដោយកាលនោះខ្លួនខ្ញុំបានជំរុញឲ្យពួកគេ ចូលធ្វើទាហានចេញទៅវាយពួកយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង រហូតបាត់បង់ជីវិតអស់ជាច្រើន ក្នុងសង្គ្រាមឥតន័យនៃរបបលន់-នល់នោះ ។

កងទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងបានវាយលុកយកបានខេត្តរតនគីរី ស្ទឹងត្រែង មណ្ឌលគីរី ក្រចេះ ដោយប្រើវិធីចាក់ខ្សែអាត់ស្នូរកាំភ្លើង ធ្វើឲ្យទាហានខ្មែរលន់-នល់ និងចៅហ្វាយខេត្តភ័យស្មានតែវៀតកុងច្រើន ក៏រត់យករួចតែខ្លួនមាន តុំសារាវ៉ាន់ (ត្រូវទោសប្រហារជីវិត) និងចេង-សាឃុំប៊ិនជាដើម...។

មួយខែក្រោយមក ទើបសហរដ្ឋព្រមផ្ដល់ជំនួយកងទ័ពដល់ប្រទេសកម្ពុជា ។

ចាប់ពីខែមេសា១៩៧០ មកទល់នឹងខែមិនា១៩៧៣ គឺកងទ័ពវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងសុទ្ធសាធ ដែលវាយលុកប្រទេសខ្មែរ មិនទាន់មានទ័ពខ្មែរក្រហមសោះឡើយ ។ យួនកុម្មុយនិស្តបានវាយរំដោះកាន់កាប់ដែនដីខ្មែរមួយផ្នែកយ៉ាងធំ ហើយគេត្រួតត្រាតំបន់រំដោះទាំងនោះដូចជាដែនដីយួនអញ្ចឹង ដោយបានចាត់ចែងតែងតាំងផ្នែករដ្ឋបាលខេត្ត ស្រុក ឃុំ ជាយួនទាំងអស់ ។

(២០) តាមសេចក្ដីឲ្យការណ៍របស់លោកសឺង-ឡេ្យ រដ្ឋវ៉ាស៊ិនតោន (អតិតទាហានម៉ែកហ្វ័ក) និយាយថា ៖ « លោកថាញ់បានសុំយកកងទ័ពខ្មែរក្រោមរបស់លោកទៅដាក់ការពារផ្លូវពួកយួនវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើង នៅតាមខេត្តប៉ែកខាងកើតស្រុកខ្មែរ និងនៅខេត្តសៀមរាប កំពង់ធំ វាយស្ទាក់ផ្លូវទ័ពយួនខាងជើង កុំឲ្យចូលមកក្នុងស្រុកខ្មែរបាន... តែលោកលន់-ណុននិងលន់-នល់មិនព្រមទាល់តែសោះតាមផែនការនេះ » ។